

บทที่ 5

ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของผู้นำในชุมชนชนบท

ความนำ

ในบทที่ 4 เป็นการกล่าวถึงการค้นหาผู้นำชุมชนชนบทมาวิเคราะห์เกี่ยวกับอำนาจซึ่งได้ผู้นำชุมชนชนบทจากทั้ง 3 ชุมชน จำนวน 86 คน (รายชื่อผู้นำดูในบทที่ 4)

ในบทนี้ เป็นบท เริ่มต้นกล่าวถึงผลการวิจัยคือ เป็นการตอบปัญหาการวิจัยข้อที่ 1 และเป็นการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ด้วย โดยจะได้กล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติที่ใช้เพื่อทดสอบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้เกิดอำนาจ ปัจจัยใดบ้างที่ไม่ได้เป็นตัวทำให้เกิดอำนาจ และปัจจัยใดสำคัญมากน้อยเพียงใด กล่าวถึงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ กล่าวถึงปัจจัยที่ผู้นำใช้ เพื่อทำให้เกิดอำนาจซึ่งเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ปัจจัยของผู้นำชุมชนชนบทที่ได้รับการทดสอบแล้วในขั้นตอนการวิเคราะห์ และสุดท้ายจะเป็นกล่าวถึงลักษณะการใช้ปัจจัยเหล่านั้น เพื่อทำให้เกิดอำนาจว่าใช้ปัจจัยก็อย่างและเป็นปัจจัยใดบ้าง

วิธีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ

ในการวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อตอบปัญหาการวิจัยที่ว่า "มีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นตัวทำให้เกิดอำนาจของผู้นำ" ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ทางสถิติโดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่หนึ่ง เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผู้นำและประชาชนทั่วไปในเรื่องของการมีและใช้ปัจจัยต่างๆ 6 ประการคือ อายุ ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความมั่งคั่ง ความรู้ ความชำนาญ และการมีข่าวสารข้อมูล ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ ที-เทสต์ (T-test) และค่าเฉลี่ย (mean) เป็นเครื่องมือ

โดยผู้วิจัยมีเหตุผลสำคัญว่า ถ้าหากว่าปัจจัยใดที่ผู้นำและประชาชนทั่วไปมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้ว การศึกษาครั้งนี้ก็ถือว่าปัจจัยนั้น เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ ของผู้นำชุมชนชนบท แต่ปัจจัยใดที่ผู้นำและประชาชนทั่วไปไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัย- สำคัญทางสถิติแล้ว การศึกษาครั้งนี้ก็ถือว่าปัจจัยนั้นไม่ได้ เป็นปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมให้เกิด อำนาจแก่บุคคลจนได้รับการยอมรับให้ เป็นผู้นำ และปัจจัยด้านนั้นก็จะไม่นำไปวิเคราะห์ ทางสถิติในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่สอง เป็นการศึกษาว่าในบรรดาปัจจัยด้านต่างๆที่ส่งเสริมหรือผลักดัน ให้นักศึกษามีอำนาจนั้น มีปัจจัยอะไรบ้างที่สามารถอธิบายถึงการมีอำนาจได้ดีที่สุด และในระดับ รองลงมา การวิเคราะห์ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ใช้ เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression) เป็นเครื่องมือในการอธิบายในรายการพยากรณ์ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้นำเอาปัจจัยที่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้นำกับประชาชนทั่วไปอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติจากขั้นตอนที่หนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้ เป็นการตัดปัจจัยบางตัวที่ไม่สำคัญออกไปไม่ ให้มีปัจจัยมาก เกินไปในการนำ เข้าสมการพยากรณ์ทางสถิติในขั้นตอนที่สองนี้

เหตุผลที่การศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้สถิติวิเคราะห์ถึงสองขั้นตอนในการวิเคราะห์ ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า การวิเคราะห์ในขั้นตอนแรกซึ่งใช้ ที- เทสต์ (T-test) นั้น เป็นการวิเคราะห์ตัวแปร(ปัจจัย) ที่ละตัวโดยไม่ได้ควบคุมอิทธิพล ของตัวแปรตัวอื่นๆซึ่งความสัมพันธ์ของสมการดังกล่าวอาจ เป็นความสัมพันธ์ลวง (spurious association) ได้ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของการศึกษาจึงได้นำ เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนมาทดสอบความสัมพันธ์อีกขั้นหนึ่งซึ่งการวิเคราะห์ เทคนิคดังกล่าวสามารถควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆในสมการได้ อนึ่ง เทคนิควิเคราะห์ ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression) มีคุณสมบัติพิเศษที่ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคือ ผลของการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่าปัจจัย (ตัวแปรอิสระ หรือตัวพยากรณ์) ตัวใดที่สามารถอธิบายการมีอำนาจได้มากที่สุด และเมื่อเพิ่มปัจจัยตัวอื่น เข้าสมการแล้วทำให้ทราบว่าสามารถอธิบายการมีอำนาจเพิ่มมากขึ้นเท่าใด (ร้อยละเท่าใด ของการอธิบายทั้งหมด) จนถึงปัจจัยตัวสุดท้ายที่สามารถอธิบายการมีอำนาจ (หรือการเป็น ผู้นำ) ได้ การใช้เทคนิคในการวิเคราะห์ดังกล่าวจะให้ภาพของผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่

ทำให้เกิดอ่านอาจมีความคมชัดมากยิ่งขึ้น เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การวิเคราะห์ในขั้นตอนที่หนึ่งโดยที่ใช้ ที-เทสต์ (T-test) นั้น เป็นการกลั่นกรองปัจจัย(ตัวแปร) ขึ้นแรกก่อน เพื่อตัดปัจจัยบางตัวที่ไม่สำคัญออกไป จะทำให้เหลือปัจจัยที่จะนำเข้าสู่การวิเคราะห์ในขั้นตอนที่สองน้อยหรือไม่ให้มากเกินไป*

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดอ่านอาจ

ผลการวิเคราะห์และข้อค้นพบ เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดอ่านอาจของผู้นำซึ่งเป็นการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ มีความจำเป็นต้องนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางการวิเคราะห์ แต่ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าหากนำเสนอตารางการวิเคราะห์ทั้งหมด ณ ที่นี้ก็จะเป็นการไม่สมควร จึงได้รวบรวมตารางการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ที่ภาคผนวก ค. ดังนั้นส่วนที่จะนำเสนอในบทที่ 5 นี้ จึงเป็นสาระสำคัญของผลการวิเคราะห์ข้อมูลและตารางที่มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์จริงๆ เท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าการนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังกล่าว น่าจะเป็นการสะดวกต่อการทำความเข้าใจผลของการศึกษามากยิ่งขึ้น

1. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผู้นำกับประชาชนทั่วไปในเรื่องปัจจัยต่างๆ(ขั้นตอนที่หนึ่ง) การศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดอ่านอาจของผู้นำว่า ปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่ส่งเสริม หรือสนับสนุนให้บุคคลมีอ่านอาจได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำก็จำเป็นต้องทำการเปรียบเทียบประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ ที-เทสต์(T-test) อันเป็นเทคนิคการวิเคราะห์สถิติทาง-

* ในความเป็นจริงแล้ว เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนสามารถใช้ได้กับปัจจัยหลายๆ ตัว แต่เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการวิเคราะห์จึงมีการตัดปัจจัยที่เหลือน้อยลง

สังคมศาสตร์ที่มีการยอมรับและ เชื่อถือของนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ในปัจจุบัน วิธีการดังกล่าวจึง เป็นการยืนยันผลการศึกษาให้มีความน่า เชื่อถือมากขึ้นนอกจากนี้แล้วการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสังเกตการณ์สภาพ เป็นจริงในแต่ละชุมชน เพื่อเป็นการสนับสนุนข้อมูลจากการสัมภาษณ์อีกทางหนึ่งด้วย ผลของการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของผู้ว่า แต่ละด้านปรากฏ เป็นดังนี้

1.1 อายุ

อายุในที่นี้หมายถึง อายุของบุคคลและระยะเวลาในการบวช (พรรษา) ของบุคคลรวมกันซึ่งคาดว่าจะมีส่วนทำให้ประชาชนทั่วไปให้การยอมรับ เชื่อฟังและปฏิบัติตามอัน เป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดอำนาจกับบุคคลนั้น

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า T ที่ได้จากการคำนวณ (3.47) มีค่ามากกว่าค่า T^* จากตาราง (2.576) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอายุของผู้ว่ากับประชาชนทั่วไปมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (หรือที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยที่อายุเฉลี่ยของผู้ว่า เป็น 52.485 ปี มากกว่าอายุเฉลี่ยของประชาชนทั่วไปซึ่งมีค่า 43.736 ปี (ดูภาคผนวก ค. ตารางที่ ค.1) จากผลการวิเคราะห์นี้สามารถชี้ให้เห็นว่า อายุเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่มีผลในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคคลมีอำนาจจนได้รับการยอมรับให้เป็นผู้ว่ากล่าวคือ ผู้ที่มีอายุมากกว่ามีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ที่มีอำนาจมากกว่า กล่าวโดยสรุปแล้วผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องและเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1

1.2 ตำแหน่งในทางสาธารณะ

ตำแหน่งในทางสาธารณะสำหรับการศึกษาในที่นี้ หมายถึง การมีหรือการเคยมีตำแหน่งที่เป็นแบบกึ่งทางการ ตำแหน่งหน้าที่ราชการและตำแหน่งทางสังคม ตำแหน่งที่เป็นแบบกึ่งทางการได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

* ดูตารางค่า T ได้ในภาคผนวก ค. ตารางที่ ค.10

กรรมการสภาตำบล (กสต.) กรรมการหมู่บ้าน(กม.) ผู้นำอช. อสม. ผสส. กรรมการการศึกษา ประธานกลุ่มเยาวชน ประธานกลุ่มเกษตรกร ประธานกนช. ประธานทส.ปช. และตำแหน่งอื่นๆที่ทางราชการสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้น ตำแหน่งหน้าที่ราชการ ได้แก่ ครู เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และเจ้าหน้าที่ราชการอื่นๆที่ไปปฏิบัติงานในชุมชนนั้นๆ ตำแหน่งทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางศาสนาและตำแหน่งที่ชาวบ้านจัดตั้งกันเอง ตำแหน่งเหล่านี้คาดว่า จะมีส่วนในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดอำนาจแก่บุคคลผู้ครองตำแหน่งนั้น

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า T ที่ได้จากการคำนวณ(6.63)มีค่ามากกว่าค่า T จากตาราง(2.576) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การมีหรือการเคยมีตำแหน่งทางสาธารณะของผู้นำกับประชาชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ผู้นำมีตำแหน่งโดยเฉลี่ย 0.732 ตำแหน่งมากกว่า ตำแหน่งโดยเฉลี่ยของประชาชนทั่วไป ซึ่งมี 0.245 ตำแหน่ง (ดูภาคผนวก ค. ตารางที่ ค.2) จากผลการวิเคราะห์นี้สามารถชี้ให้เห็นว่าตำแหน่งในทางสาธารณะ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคคลมีอำนาจจนได้การยอมรับให้ เป็นผู้นำ กล่าวคือผู้ที่มีหรือเคยมีตำแหน่งในทางสาธารณะมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ที่มีอำนาจมากกว่าผู้ที่ไม่มีความมีตำแหน่งในทางสาธารณะ กล่าวโดยสรุปแล้วผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องและ เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1.

1.3 ความมั่งคั่ง

ความมั่งคั่งที่นำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐานนี้พิจารณาได้จาก รายได้ต่อปีของครอบครัว การครอบครองหรือการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินของครอบครัวและมูลค่าของทรัพย์สินภายในครอบครัวซึ่งการวิจัยนี้คาดว่าผู้ที่มีความมั่งคั่งหรือมีมูลค่าของสิ่งเหล่านี้มากกว่าจะมีส่วนในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดอำนาจแก่บุคคลผู้นั้น

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า T ที่ได้จากการคำนวณมีค่าน้อยกว่าค่า T ที่ได้จากราย (2.576) กล่าวคือค่า T ที่ได้จากการคำนวณในด้านรายได้ต่อปีเป็น 2.21 ค่า T ที่ได้จากการคำนวณในด้านกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็น 1.46 และค่า T ที่

ได้จากการคำนวณในด้านมูลค่าของทรัพย์สิน เป็น 1.19 (ดูภาคผนวก ค. ตารางที่ ค.3 ค.4 และ ค.5) จากนี้แสดงให้เห็นว่า ความมั่งคั่งของผู้นำกับประชาชนทั่วไปไม่มีความแตกต่างกันโดยนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์นี้ทำให้ไม่สามารถกล่าวได้ว่าความมั่งคั่ง เป็นปัจจัยอันหนึ่งที่มีผลในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคคลมีอำนาจในชุมชนชนบท ทั้งนี้ เนื่องจากว่าทั้งผู้นำและประชาชนทั่วไปต่างก็มีความมั่งคั่ง (ฐานะทางเศรษฐกิจ) อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน กล่าวโดยสรุปแล้ว ผลการวิเคราะห์นี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ได้ตั้งไว้

อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตการณ์พบว่า มีผู้นำจำนวนหนึ่งซึ่งมีไม่มากนักได้ใช้ปัจจัยทาง เศรษฐกิจสนับสนุนให้เกิดอำนาจแก่ตนซึ่งในการศึกษานี้จะได้นำมากล่าวด้วยตามความเหมาะสม ทั้งนี้ เนื่องจากว่าผู้นำจำนวนนี้ไม่ได้มีฐานะอยู่ในระดับที่มั่งคั่งแต่ยอม เสียสละปัจจัยทาง เศรษฐกิจของตน เพื่อทำให้เกิดอำนาจและจากการศึกษาพบว่าผู้นำที่อยู่ในระดับที่มั่งคั่งมี เพียงคนเดียว เท่านั้น

1.4 ความรู้

ความรู้ที่นำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐานนี้ หมายถึง จำนวนปีของการศึกษาในระบบ จำนวนพรรษาที่ได้บวช เรียนและระยะเวลาของการได้รับการอบรมฝึกงานของบุคคลนำมารวมกัน ซึ่งการวิจัยนี้คาดว่าผู้ที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นผู้มีความรู้ (หรือมีระยะเวลาของการศึกษาอบรมมาก) มากกว่า จะมีส่วนในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดอำนาจแก่บุคคลผู้นั้นประชาชนทั่วไปจะให้การยอมรับ เชื่อฟังและปฏิบัติตาม

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า T ที่ได้จากการคำนวณ (3.51) มีค่ามากกว่าค่า T จากตาราง (2.576) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความรู้ของผู้นำกับประชาชนทั่วไปมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ผู้นำมีระยะเวลาการศึกษาโดยเฉลี่ย 7.448 ปี มากกว่าประชาชนทั่วไปซึ่งมีระยะเวลาการศึกษาโดยเฉลี่ย 4.315 ปีอัน เป็นการยืนยันว่าเป็นผู้ที่มีความรู้มากกว่าประชาชนทั่วไป (ดูภาคผนวก ค. ตารางที่ ค.6) จากผลการวิเคราะห์สามารถชี้ให้เห็นว่าความรู้ เป็นปัจจัยอันหนึ่งที่มีผลใน

การส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคคลมีอำนาจจนได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำ กล่าวคือผู้ที่มีความรู้มากกว่ามีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ที่มีอำนาจมากกว่า กล่าวโดยสรุปแล้วผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องและเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.5 ความชำนาญ

ความชำนาญในที่นี้ หมายถึง ความสามารถพิเศษของบุคคลในด้านต่างๆ เช่น ช่างไม้-ช่างปูน หมอแผนปัจจุบัน หมอยาสมุนไพร หมอผี (ไสยศาสตร์) หมอตำแย หมอรักษาไข้มาลาเรีย การพูด การปลุกเสก พิธีกรรมทางศาสนาและงานบุญ พิธีบายศรีสู่ขวัญ ช่างซ่อมเครื่องไฟฟ้า ช่างซ่อมจักรยาน ช่างยนต์ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างตัดผม ฯลฯ ความชำนาญเหล่านี้คาดว่าจะมีส่วนทำให้บุคคลผู้นั้นได้รับการยอมรับและส่งเสริมให้ เป็นบุคคลที่มีอำนาจในชุมชนแห่งนั้น

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า T ที่ได้จากการคำนวณ (5.38) มีค่ามากกว่าค่า T จากตาราง (2.576) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความชำนาญของผู้นำกับประชาชนทั่วไปมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ผู้นำมีความชำนาญโดยเฉลี่ย 0.759 อย่าง มากกว่าประชาชนทั่วไปซึ่งมีความชำนาญโดยเฉลี่ย 0.402 อย่าง (ดูภาคผนวก ค. ตารางที่ ค.7) การที่ผู้นำมีความชำนาญมากกว่าประชาชนทั่วไปนี้สามารถชี้ให้เห็นว่าความชำนาญเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่มีผลในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคคลมีอำนาจจนได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำ กล่าวคือผู้ที่มีความชำนาญมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ที่มีอำนาจซึ่งต่างจากผู้ที่ไม่มีความชำนาญเลย กล่าวโดยสรุปแล้วผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องและเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.6 การมีข่าวสารข้อมูล

การมีข่าวสารข้อมูล ในที่นี้หมายถึง การที่บุคคลได้รับข่าวสารทางราชการและการติดตามข่าวสารบ้านเมืองจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ มากน้อย เพียงใดในหนึ่งสัปดาห์ซึ่งการวิจัยนี้คาดว่าผู้ที่มีข่าวสารข้อมูลมากกว่าประชาชนทั่วไป

ไปจะมีส่วนในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคคลผู้นั้น เป็นผู้ที่มีอำนาจในชุมชน

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า T ที่ได้จากการคำนวณ (1.14) มีค่าน้อยกว่าค่า T จากตาราง (2.576) (ดูภาคผนวก ค. ตารางที่ ค.8) จากนี้แสดงให้เห็นว่า การมีข่าวสารข้อมูลของผู้นำกับประชาชนทั่วไปไม่มีความแตกต่างกันโดยนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์นี้ทำให้ไม่สามารถกล่าวได้ว่า การมีข่าวสารข้อมูลเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่มีผลในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคคลมีอำนาจในชุมชนชนบท ทั้งนี้ เนื่องจากว่าทั้งผู้นำและประชาชนทั่วไปต่างก็มีข่าวสารข้อมูลในระดับที่ใกล้เคียงกัน (คือผู้นำมีข่าวสารข้อมูลโดยเฉลี่ยแล้วสัปดาห์ละ 5.257 ครั้ง ในขณะที่ประชาชนทั่วไปมีข่าวสารข้อมูลโดยเฉลี่ยแล้วสัปดาห์ละ 4.233 ครั้ง) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ถือว่าไม่มีความแตกต่างกัน กล่าวโดยสรุปแล้วผลการวิเคราะห์นี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ได้ตั้งไว้

1.7 สรุปผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผู้นำกับประชาชนทั่วไป

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้นำกับประชาชนทั่วไป ได้แก่ อายุ ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้และความชำนาญซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 การที่ผู้นำมีปัจจัยเหล่านี้โดยเฉลี่ยมากกว่าประชาชนทั่วไปแสดงให้เห็นว่าปัจจัยเหล่านี้มีผลในการส่งเสริมหรือทำให้เกิดอำนาจแก่ผู้นำ ปัจจัยเหล่านี้จะถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่สองต่อไป

ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้นำกับประชาชนทั่วไปได้แก่ ความมั่งคั่งและการมีข่าวสารข้อมูลซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งทำให้ไม่สามารถกล่าวได้ว่าปัจจัยเหล่านี้มีผลในการส่งเสริมหรือทำให้เกิดอำนาจแก่ผู้นำ ปัจจัยเหล่านี้จะไม่ถูกนำไปวิเคราะห์ในขั้นตอนที่สองที่จะกล่าวต่อไป

2. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนเพื่อหาความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์
ระหว่างการมีอำนาจกับปัจจัย (ขั้นตอนที่สอง).

เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามหนึ่งตัวกับตัวแปรอิสระหลายตัว และคิดว่าตัวแปรใดในตัวแปรอิสระนั้นสามารถอธิบายการผันแปรตามได้มากที่สุด และเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระตัวอื่นทีละตัวไปตามขั้นตอนที่เพิ่มขึ้น ตัวแปรตัวต่อไปเป็นตัวอะไรสามารถอธิบายได้เพิ่มเติมมากขึ้นเพียงใด มีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และสัตตาวลัย รอดมณี 2528 : 35 - 36)

ขั้นตอนของเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน มีขั้นตอนที่จะวิเคราะห์ผลของตัวแปรอิสระอย่างเป็นขั้นตอนทีละตัว โดยขั้นตอนแรกจะหาตัวแปรอิสระตัวที่สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (หรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม) มากที่สุดมาวิเคราะห์สร้างสมการถดถอยสมการแรกก่อน ในขั้นตอนที่สองจะหาตัวแปรตัวที่สองที่เมื่อนำมารวมกับตัวแปรแรกแล้วสามารถอธิบาย การผันแปรตามได้มากกว่าตัวแปรอื่นๆ ที่จะนำมา รวมกับตัวที่หนึ่ง ในขั้นตอนต่อมาจะหาตัวแปรอิสระตัวอื่นๆที่ยังเหลือ เข้าสมการต่อไปตามลำดับของความสามารถในการอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม ซึ่งเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนสามารถแสดงในรูปสมการได้ดังนี้

$$Y_i = a + bx_1 + bx_2 + bx_3 + \dots + bx_n$$

$$Y_i = \text{ตัวแปรตามในการศึกษาคือการมีอำนาจของบุคคล}$$

$$a = \text{ค่าคงที่ (constant)}$$

$$b = \text{ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยพหุ}$$

$$X_i = \text{ตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ถูกนำเข้าสู่สมการ}$$

เมื่อนำตัวแปรอิสระดังกล่าวเข้าสู่สมการการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน มีค่าสถิติที่สำคัญที่จะต้องอธิบายผลของการวิเคราะห์ คือ

$$R = \text{ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์}$$

$$R^2 = \text{สัมประสิทธิ์การพยากรณ์}$$

R^2 Change = สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เปลี่ยนไปจากการเพิ่มตัวพยากรณ์
หรือตัวแปรอิสระ

B = สัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

Beta = สัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

สำหรับการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้นำเอาปัจจัย (ตัวแปร) ที่ผู้นำและ
ประชาชนทั่วไปมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากการทดสอบในขั้นตอนที่หนึ่ง คือ
อายุ ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้และความชำนาญ มาเข้าสู่สมการวิเคราะห์ถดถอย
พหุแบบขั้นตอน

เนื่องจากเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนนั้น ลักษณะของข้อมูล
ที่เหมาะสมสำหรับสมการต้องเป็นข้อมูลที่มีระดับการวัดประเภทช่วง (interval scale)
หรือ อัตราส่วน (ratio scale) แต่ถ้าหากข้อมูลที่มีระดับการวัดประเภทนามมาตรา
(nominal Scale) ก็ต้องแปลงเป็นตัวแปรหุ่น (dummy Variable) เสียก่อน จึงจะนำ
เข้าสู่สมการวิเคราะห์ถดถอยพหุได้ สำหรับการศึกษานี้มีตัวแปรที่จำเป็นต้องแปลงเป็นตัวแปร-
หุ่นคือ ตัวแปรตาม ซึ่งในที่นี้หมายถึง การเป็นผู้มีอำนาจหรือผู้นำซึ่งทำได้ดังนี้คือ

ผู้ไม่มีอำนาจ (ไม่ได้เป็นผู้นำ) 0

ผู้มีอำนาจ (ผู้นำ) 1

สำหรับตัวแปรอิสระส่วนมากมีลักษณะข้อมูลที่มีระดับการวัดประเภทอัตราส่วน
(ratio scale) อยู่แล้ว มีเพียงตัวแปรบางตัวที่มีการวัดประเภทนามมาตรา ซึ่งได้นำมา
แปลงเป็นตัวแปรหุ่นได้ดังนี้ คือ

ไม่มีตำแหน่งในทางสาธารณะ 0

มีหรือเคยมีตำแหน่งในทางสาธารณะ 1

ดังนั้นทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่นำเข้าสู่สมการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบ-
ขั้นตอนมีลักษณะการวัดประเภทอัตราส่วนและตัวแปรหุ่นที่สามารถนำเข้าสู่สมการได้เลย ซึ่ง
ผลการศึกษานี้ปรากฏเป็นดังนี้

ตารางที่ 5.1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของผู้นำ

(Stepwise Multiple Regression Analysis of Leader(y))

Variable (x)	Raw regression Coefficient			
	1	2	3	4
ตำแหน่งในทางสาธารณะ	0.156 (11.993)	0.088 (9.436)	0.073 (7.382)	0.092 (9.557)*
ความรู้		0.597 (7.122)	0.338 (6.636)	0.389 (7.441)*
ความชำนาญ			0.129 (3.997)	0.126 (3.944)**
อายุ				0.106 (3.851)**
Constant (ค่าคงที่)	-0.048	-0.053	-0.061	-0.054
R ²	0.496	0.634	0.679	0.698
R	0.713	0.782	0.794	0.811
F*	11.993	9.373	6.448	5.845

หมายเหตุ - ค่าในวงเล็บคือ ค่า F ของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยซึ่งพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบ (B)

- ค่า F * คือค่า F รวมของตัวแปรอิสระหรือตัวพยากรณ์ซึ่งจะลดลงตามลำดับตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1-4

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า F จากตาราง = 6.63)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า F จากตาราง = 3.84)

ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน เพื่อทดสอบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการเป็นผู้มีอำนาจ (หรือ เป็นผู้นำ) ปัจจัยใดมีผลทำให้เกิดอำนาจมากขึ้นเพียงใดผลการทดสอบปรากฏว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดอำนาจได้แก่ ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญและอายุ โดยที่ตำแหน่งในทางสาธารณะ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมให้เกิดอำนาจมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ความรู้ ความชำนาญและอายุตามลำดับ

จากตารางที่ 5.1 จะเห็นได้ว่าตัวแปรอิสระ (x) ซึ่งถูกนำเข้าสู่สมการถดถอยตัวแรก คือ ตำแหน่งในทางสาธารณะ และตัวแปรอื่นๆคือ ความรู้ ความชำนาญและอายุก็ เข้าสู่สมการถดถอยตามลำดับ ดังนั้นกล่าวได้ว่า ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญและอายุเป็นตัวพยากรณ์ที่สามารถอธิบายการเป็นผู้มีอำนาจ (หรือผู้นำ) ได้ดีที่สุดและรองลงมาตามลำดับ โดยสามารถสังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และค่า F ของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยซึ่งพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบในขั้นตอนที่ 4 (ค่า F ในวงเล็บ) จะเห็นว่าตัวพยากรณ์ (หรือตัวแปรอิสระหรือปัจจัย) คือ ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญและอายุ มีค่า F เท่ากับ 9.557, 7.441, 3.944 และ 3.851 ตามลำดับ และเมื่อนำค่าดังกล่าวไปตรวจสอบกับตารางค่า F พบว่า ตำแหน่งในทางสาธารณะและความรู้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า F ที่ได้จากการคำนวณมากกว่าค่า F จากตาราง (6.63)) ส่วนความชำนาญและอายุมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า F ที่ได้จากการคำนวณมากกว่าค่า F จากตาราง (3.84)) ดังนั้นกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระหรือตัวพยากรณ์ทั้ง 4 ตัวสามารถอธิบายการผันแปรในสมการถดถอยพหุแบบขั้นตอนของการเป็นผู้มีอำนาจ (ผู้นำ) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับความสามารถในการอธิบายเป็นดังนี้

จากตารางที่ 5.1 พบว่า ตำแหน่งในทางสาธารณะเป็นตัวพยากรณ์ (ตัวแปรอิสระ) ตัวแรกที่เข้าสมการ สามารถอธิบายความผันแปรของการเป็นผู้มีอำนาจ (ผู้นำ) ซึ่งเป็นตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติถึงร้อยละ 49.6 ($R^2 = 0.496$) และเมื่อนำตัวพยากรณ์ตัวที่สองคือความรู้ เข้าร่วมสมการถดถอย สมการพยากรณ์สามารถอธิบายความผันแปรของการเป็นผู้มีอำนาจ (ผู้นำ) ได้ถึงร้อยละ 63.4 ($R^2 = 0.634$) หรือเพิ่มขึ้น

ถึงร้อยละ 13.8 (R^2 change = 0.138)* เมื่อนำตัวพยากรณ์ตัวที่สามคือความชำนาญ เข้าร่วมสมการถดถอยพหุ ทำให้สมการพยากรณ์สามารถอธิบายความผันแปรของการเป็นผู้มีอำนาจ (ผู้นำ) ได้ถึงร้อยละ 67.9 (R^2 = 0.679) หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 (R^2 change = 0.045)* และเมื่อนำตัวพยากรณ์ตัวที่สี่คืออายุ เข้าร่วมในสมการถดถอยพหุ ทำให้สมการพยากรณ์สามารถอธิบายความผันแปรของการเป็นผู้มีอำนาจ(ผู้นำ) ได้ถึงร้อยละ 69.8 (R^2 = 0.698) หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.9 (R^2 change = 0.019)*

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนทำให้ทราบว่า ตัวพยากรณ์(ตัวแปรอิสระ) ทั้ง 4 ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการเป็นผู้มีอำนาจ(ผู้นำ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวพยากรณ์ทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรการเป็นผู้มีอำนาจได้ถึงร้อยละ 69.8 หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญและอายุ มีผลในการทำให้เกิดอำนาจแก่บุคคลรวมกันได้ร้อยละ 69.8 ของอำนาจของบุคคลนั้นทั้งหมด ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปสมการถดถอยพหุได้ดังนี้

$$Y = a + bx_1 + bx_2 + bx_3 + bx_4$$

เมื่อ Y = การเป็นผู้มีอำนาจ(ผู้นำ)

x_1 = ตำแหน่งในทางสาธารณะ

x_2 = ความรู้

x_3 = ความชำนาญ

x_4 = อายุ

(ค่า a, b ดูได้ในภาคผนวก ค. ตารางที่ ค.9)

สมการข้างต้นนี้เป็น เป็นสมการพยากรณ์การมีอำนาจของบุคคลในรูปของคะแนน-
ดิบ กล่าวคือเมื่อทราบค่าของตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญและอายุ
ของบุคคลและก็สามารถนำมาแทนค่าในสมการพยากรณ์ก็จะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้นั้นมีอำนาจ

* ค่า R^2 change ในภาคผนวก ค. ตารางที่ ค.9

มากนัก้อยเพียงใด การมีอำนาจมาก ก็หมายความว่าบุคคลนั้นได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำ ส่วนผู้ที่มิอำนาจน้อยหรือไม่มีอำนาจก็หมายความว่า เป็นประชาชนทั่วไป สมการนี้ยอมรับว่ามีข้อบกพร่องที่สามารถอธิบายการมีอำนาจของบุคคลได้เพียงร้อยละ 69.8 เท่านั้นที่ เหลืออาจขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจตัวอื่นที่ไม่ได้นำเข้ามาศึกษาหรือนำเข้ามาในสมการพยากรณ์ (นอกจากนี้แล้วยังมีสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐานซึ่งจะไม่นำมาเสนอในการวิจัยนี้)

กล่าวโดยสรุปแล้วผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนทำให้ทราบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ มี 4 ปัจจัยคือ ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญ และอายุ โดยที่ปัจจัยทั้ง 4 สามารถมีผลต่อการทำให้เกิดอำนาจของบุคคลได้ร้อยละ 69.8 ของการมีอำนาจของบุคคลนั้นทั้งหมด ตำแหน่งในทางสาธารณะ เป็นปัจจัยที่มีผลในการทำให้เกิดอำนาจมากที่สุดคือ ร้อยละ 49.6 รองลงมาคือ ความรู้ ความชำนาญและอายุ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดอำนาจแก่บุคคลเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 63.4 67.9 และ 69.8 ตามลำดับ

3. สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ

การวิเคราะห์ในขั้นตอนที่หนึ่งโดยใช้เทคนิค ที-เทสต์ (T-test) เป็นการทดสอบสมมติฐานที่ว่า อายุ ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความมั่งคั่ง ความรู้ ความชำนาญและมีข่าวสารข้อมูล เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดอำนาจแก่บุคคลหรือไม่ ผลการทดสอบปรากฏว่ามีเพียงอายุ ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้และความชำนาญเท่านั้นที่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของบุคคล ซึ่งได้นำปัจจัยทั้ง 4 ไปทดสอบในขั้นตอนที่สองโดยใช้เทคนิควิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression) ซึ่งเป็นเทคนิคที่มีการควบคุมตัวแปร (control variable) ไปในตัว การทดสอบในขั้นตอนที่สองนี้ก็เพื่อเป็นการทดสอบสมมติฐานซ้ำเพื่อให้แน่ใจที่ยืนยันได้ว่าปัจจัยทั้ง 4 เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจจริงหรือไม่และปัจจัยใด เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการทำให้เกิดอำนาจมากที่สุด อิทธิพลของปัจจัยแต่ละตัวมากนัก้อยเพียงใด ผลการทดสอบปรากฏว่าปัจจัยทั้ง 4 เป็นปัจจัยที่สามารถกล่าวได้ว่ามีผลต่อการทำให้เกิดอำนาจของบุคคล

จริงและมีผลในการทำให้เกิดอำนาจรวมกันได้ร้อยละ 69.8 โดยที่แต่ละปัจจัยมีผลต่อการทำให้เกิดอำนาจของบุคคลเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญและอายุตามลำดับ

เมื่อปัจจัยทั้ง 4 ได้รับการทดสอบว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจแก่บุคคลจนได้รับการยอมรับให้เป็นผู้ดำเนินการศึกษานี้ก็จะมีแนวโน้มเอาปัจจัยเหล่านี้ไปพรรณนาวิเคราะห์เกี่ยวกับการมีและใช้ปัจจัยเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ในการสร้างอำนาจให้แก่ตนเองของผู้มีส่วนปัจจัยอีก 2 อย่างคือ ความมั่งคั่งและการมีข่าวสารข้อมูลก็จะนำมากล่าวบ้างตามความเหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับปัจจัยตัวอื่นทั้ง 4 ประการที่กล่าวแล้ว

ปัจจัยที่ผู้นำใช้เพื่อทำให้เกิดอำนาจ

หลังจากที่ได้ทำการทดสอบแล้วว่า ปัจจัยที่มีผลในการส่งเสริมให้เกิดอำนาจแก่ผู้นำชุมชนชนบทได้แก่ ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญและอายุ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรจะมีการกล่าวถึงรายละเอียดของปัจจัยและการใช้ปัจจัยเหล่านั้นของผู้ว่าว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร มีการใช้ปัจจัยประเภทต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

1. ตำแหน่งในทางสาธารณะ

ตำแหน่งในทางสาธารณะ ได้แก่ ตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ ตำแหน่งที่ระบุให้ทำหน้าที่ต่อสังคมส่วนรวม และยังรวมถึงการเคยดำรงตำแหน่งเหล่านั้นด้วย ผู้นำที่ได้ใช้ตำแหน่งในทางสาธารณะ เป็นปัจจัยในการสร้างอำนาจให้แก่ตนเองมีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 73.25 ของผู้นำทั้งหมด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ตำแหน่งที่เป็นแบบกึ่งทางการ เช่น กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล(กสต.) กรรมการหมู่บ้าน(กม.) ผู้นำ อช. อสม. ผสส. กรรมการศึกษา ประธานกลุ่มเยาวชน ประธานกลุ่มเกษตรกร ประธาน-

กนช. ประธานทส.ปช. และตำแหน่งอื่นๆที่ทางราชการสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้น

ผู้นำชุมชนชนบทส่วนมากจะมีตำแหน่งหลายตำแหน่งในคราวเดียวกัน จากการ
ศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนชนบทที่ใช้ปัจจัยตำแหน่งเหล่านี้มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ
73.01 ของผู้นำที่ใช้ตำแหน่งทั้งหมด

1.2 ตำแหน่งหน้าที่ราชการ เช่น ครู เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่-
สาธารณสุข เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน (พัฒนากร) และเจ้าหน้าที่ราชการอื่นๆที่ไปปฏิบัติงานใน
ชุมชนนั้นๆ

ผู้นำชุมชนชนบทที่ได้ใช้ปัจจัยตำแหน่งเหล่านี้มีจำนวน 13 คน คิด
เป็นร้อยละ 20.63 ของผู้นำที่ใช้ตำแหน่งทั้งหมด

1.3 ตำแหน่งทางสังคม เช่น ตำแหน่งทางศาสนาและตำแหน่งที่ชาว-
บ้านจัดตั้งกันเอง

ผู้นำชุมชนชนบทที่ได้ใช้ปัจจัยตำแหน่งเหล่านี้มีจำนวน 4 คน คิด-
เป็นร้อยละ 6.34 ของผู้นำที่ใช้ตำแหน่งทั้งหมด

ตารางที่ 5.2 ตำแหน่งในทางสาธารณะของผู้นำชุมชนชนบท

ประเภทของตำแหน่งในทางสาธารณะ จำนวนผู้นำที่ใช้ปัจจัย ร้อยละของผู้นำที่ใช้ตำแหน่ง

ตำแหน่งที่เป็นแบบกึ่งทางการ	46	73.01
ตำแหน่งหน้าที่ราชการ	13	20.63
ตำแหน่งทางสังคม	4	6.34

สาเหตุที่ตำแหน่งในทางสาธารณะ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ นอกจากที่ได้ทำการทดสอบทางสถิติมาแล้ว ยังมีเหตุผลที่สำคัญคือ ตำแหน่งในทางสาธารณะเกือบทั้งหมดมีการอ้างอิงอำนาจมาจากรัฐ จากทางราชการ (หรืออ้างอิงอำนาจมาจาก พระเจ้าแผ่นดิน และเจ้าขุนมูลนายในสมัยก่อน) โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งเจ้าหน้าที่ราชการ ตำแหน่งแบบกึ่งทางการบางตำแหน่ง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ (authority) ซึ่งอาศัยคำสั่ง กฎเกณฑ์ ธรรมเนียมที่ได้รับการยอมรับปฏิบัติติดต่อกันมาที่เรียกว่า มีความชอบธรรม (legitimate power) หรือเป็นอำนาจที่ถูกต้องตามกฎหมาย (legalistic power) อำนาจเหล่านี้มักจะเป็นอำนาจที่สามารถให้รางวัลและการลงโทษ (reward and punishment power) ได้ด้วย ในบางตำแหน่งสามารถมีอำนาจในทางบังคับ (coercive power) ได้อีกด้วย เช่น ตำรวจ นอกจากนั้นตำแหน่งที่เป็นแบบกึ่งทางการอื่นๆ ก็มักจะได้รับ การอ้างอิงอำนาจมาจากทางราชการเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากว่าทุกๆ ตำแหน่งได้รับการสนับสนุนให้ตั้งขึ้นโดยทางราชการและให้ทำหน้าที่แทนเจ้าหน้าที่ราชการหลาย อย่างเท่าที่จะสามารถทำได้ เพียงแต่แตกต่างกันตรงที่พวกเขาไม่ได้มีอำนาจมาจากทางราชการโดยตรง และไม่ได้ค่าตอบแทน เช่นเดียวกับที่เจ้าหน้าที่ราชการได้รับสิ่งที่พวกเขาจะได้ก็อาจจะ เป็นเพียงค่ายกย่อง ชมเชย เกียรติยศบางอย่างเท่านั้นจึงทำให้พวกเขา ดูเสมือนว่ามีอำนาจบางอย่าง (อ้างอิงจากทางราชการ) ที่เหนือกว่าชาวบ้านทั่วไป ส่วนตำแหน่งทางสังคมบางตำแหน่ง เช่น ตำแหน่งทางศาสนา นอกจากจะได้รับอำนาจชอบธรรมจากทางราชการแล้ว ยังมีอำนาจอ้างอิง (referent power) ในฐานะที่เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า อันเป็นศาสดาที่ชาวพุทธไทยให้การยอมรับนับถือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนชนบท อีกประการหนึ่ง ผู้ที่มีตำแหน่งแบบกึ่งทางการบางตำแหน่งมักจะถูกเสนอชื่อให้รับตำแหน่งโดยเจ้าที่ราชการและประชาชนทั่วไป เพราะเห็นว่าเป็นผู้ที่ "มีแวว" มีความรู้ความสามารถเหมาะสมเพียงพอที่ประชาชนทั่วไปจะสามารถพึ่งพาอาศัยได้ แม้ว่าในบางกรณีเจ้าตัวไม่ค่อยจะเต็มใจรับเท่าใดนัก แต่เมื่อได้รับตำแหน่งแล้ว ก็มีความจำเป็นต้องทำหน้าที่นั้นให้ดีที่สุด หน้าที่เหล่านั้นเกือบทั้งหมด เป็นหน้าที่สร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนร่วม หรือ "รับใช้ประชาชนชาวบ้านด้วยกัน" โดยไม่มีค่าตอบแทน หรือมีค่าตอบแทนน้อยมากในรูปเศรษฐกิจ นอกเสียจากว่าจะได้รับเพียงค่าชมเชย ยกย่องและเกียรติยศบางอย่างเท่านั้น อย่างไรก็ตามการทำหน้าที่ของผู้มีตำแหน่งแบบกึ่งทางการเหล่านี้ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจได้เช่นกัน เพราะนอก-

จากจะอ้างอิงอำนาจบางส่วนมาจากเจ้าหน้าที่ราชการแล้ว การเป็นผู้ที่มี "หน้าที่" ก็นำมาสู่การเป็น "ผู้ที่มีอำนาจ" ได้เช่นกัน เพราะการได้ทำงานเพื่อส่วนรวมมากๆ จะมีผลทำให้ประชาชนเชื่อถือ ยอมรับและปฏิบัติตามรวมทั้งความเห็นอกเห็นใจและสำนึกในการเป็น "หนี้บุญคุณ" ต่อผู้นำที่มีตำแหน่งแบบกึ่งทางการคนชั้นด้วย (รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะได้กล่าวถึงในบทต่อไป)

2. ความรู้

ผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ในชุมชนชนบท ได้แก่ ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ (โดยทั่วไปหมายถึงสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ผู้ที่ผ่านการบวชเรียน (จนนักธรรมระดับชั้นต่างๆ) และผู้ที่ได้รับการอบรมจากทางราชการเป็นจำนวนหลายครั้งในเวลาหลายปี ซึ่งในการวิจัยนี้ถือว่าผู้ที่ผ่านการอบรมตั้งแต่ 6 ครั้งขึ้นไป เป็นผู้ที่ประชาชนทั่วไปยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ผู้นำที่ได้ใช้ความรู้เป็นปัจจัยในการสร้างอำนาจให้แก่ตนเองมีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 53.49 ของผู้นำทั้งหมดซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ ผู้นำที่มีการศึกษาสูงกว่าประชาชนทั่วไปซึ่งส่วนมากจะจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ป.4) หรือไม่ได้รับการศึกษาเลย มีดังนี้

จบชั้นปริญญาตรี	มีจำนวน	5 คน
จบชั้นอนุปริญญา	"	2 คน
ม.ศ.5 (ม.8 หรือ เทียบเท่า)	"	7 คน
ม.ศ.3 (ม.6)	"	6 คน
สูงกว่า ป.4	=	1 คน

2.2 การบวชเรียน ผู้นำที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วได้บวชเรียนจนจบชั้นนักธรรมตรี นักธรรมโทหรือนักธรรมเอก มีจำนวน 16 คน ในจำนวนนี้มีผู้นำจำนวน 4 คน ที่ยังเป็นพระสงฆ์อยู่ในขณะนี้อีก 12 คน ได้ลาสิกขาบทมาใช้ชีวิตอย่างประชาชนทั่วไป และก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้หนึ่งในชุมชน

2.3 การเคยรับการอบรม ผู้นำที่ได้รับการอบรมจากทางราชการและทางเอกชนตั้งแต่ 6 ครั้งขึ้นไปจนกระทั่งไม่สามารถนับได้ว่าได้รับการอบรมมาก็ครั้งหนึ่ง เนื่องจากได้รับการอบรมมาเป็นเวลาหลายปีติดต่อกันผู้นำบางคนได้รับการอบรมมาเป็นเวลามากกว่า 20 ปี ผู้นำเหล่านี้ได้รับการยอมรับจากประชาชนทั่วไปว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ที่สามารถให้คำแนะนำและช่วยเหลือแก่ประชาชนทั่วไปได้ และเมื่อมีการคัดเลือกผู้แทนประชาชนในชุมชนไปรับการอบรมในสถานที่ต่าง ๆ ผู้นำเหล่านี้มักจะได้รับ การเสนอชื่อให้ไปอบรมอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ผู้นำที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ในชุมชน เนื่องมาจากการได้รับการอบรมมากมีจำนวน 21 คน ในจำนวนนี้มีเพียง 9 คน เท่านั้นที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ โดยการอบรมมากเพียงอย่างเดียวนอกจากนั้นจะมีองค์ประกอบอื่นรวมด้วยซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

ในความเป็นจริงแล้วมีผู้นำหลายคนที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ โดยการมีองค์ประกอบทั้ง 2-3 อย่างผสมผสานกัน คือ

การศึกษาสูงกว่าภาคบังคับและการบวชเรียน	มีจำนวน	3 คน
การศึกษาสูงกว่าภาคบังคับและการเคยรับการอบรม	"	7 คน
การบวชเรียนและการเคยรับการอบรม	"	12 คน
การศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ การบวชเรียนและการเคยรับการอบรม		
(ทั้ง 3 องค์ประกอบ)	"	2 คน

ตารางที่ 5.3 ความรู้ของผู้นำชุมชนชนบท

ประเภทหรือองค์ประกอบของความรู้ จำนวนผู้นำที่มีและใช้ปัจจัย ร้อยละของผู้นำที่ใช้ความรู้

การศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ	21	45.65
- จบชั้นปริญญาตรี	5	
- จบชั้นอนุปริญญา	2	
- ม.ศ.5 (ม.8 หรือ เทียบเท่า)	7	
- ม.ศ.3 (ม.6)	6	

- สูงกว่า ป.4 1

 การบวช เรียน 16 34.78

การเคยรับการอบรม 21 45.65

หมายเหตุ ผู้นำบางคนมีและใช้องค์ประกอบของความรู้หลายอย่างในขณะเดียวกัน

เหตุผลที่ความรู้ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ นอกจากการที่ได้ทดสอบทางสถิติแล้ว คือ คนที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับซึ่งเหนือกว่าประชาชนทั่วไป ชาวบ้านจะยอมรับบุคคลเหล่านี้ว่า เป็นผู้ที่มีความรู้และ เมื่อมีปัญหาสิ่งใด เกิดขึ้นกับตน ก็จะมาขอคำปรึกษาแนะนำอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะว่าชาวบ้านทั่วไปจะคิดอยู่เสมอว่าตนเอง เป็นคนที่ไม่รู้ ไม่ได้ได้รับการศึกษา ไม่เคยติดต่อกับบุคคลภายนอกทั้งทางราชการและเอกชน จึงทำให้ขาดความเชื่อมั่นในทุกอย่างทุกอย่างต้องคอยพึ่งพาอาศัยผู้ที่มีความรู้อยู่เสมอ และชาวบ้านจะมีความคิดว่าคนที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าตนอย่างน้อยที่สุด จะต้องมีความรู้บางอย่างที่ดี ที่ตนไม่รู้ไม่เข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่มี "ปริญญา" ชาวบ้านเข้าใจว่าคนเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความรู้ เป็นเลิศ รู้ในทุกอย่างทุกอย่างจนพวก เขาารู้สึกว่าจะต้อง เชื่อฟังและปฏิบัติตามได้โดยง่าย อีกประการหนึ่ง ชาวบ้านจะพบอยู่เสมอว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าตนจะอยู่ในสถานภาพที่สูงกว่าตน เช่น เป็นข้าราชการ "เป็นเจ้า เป็นนาย" หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าตน ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าสังคมไทย เป็นสังคม เปิดที่ให้โอกาสแก่คนในการเลื่อนฐานะทางสังคม ของตนได้ การได้รับการศึกษาสูงก็เป็นสิ่งหนึ่งที่เพิ่มโอกาสในทางอาชีพและ เขยิบฐานะทางสังคมของคนได้ (จักรกฤษณ์ นรินดิศดุการ 2527:41) ซึ่งชาวบ้านทั่วไปก็เห็น เป็นเช่นนั้นจริงๆ ฉะนั้น เมื่อมีปัญหาสิ่งใด เกิดขึ้น ชาวบ้านทั่วไปก็จะมาขอคำปรึกษาแนะนำจากผู้มีความรู้เหล่านี้ จึงทำให้ความรู้ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจที่ชาวบ้าน จะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ส่วนคนที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความรู้โดยการบวชเรียนนั้น นอกจากชาวบ้านจะคิดว่าบุคคลผู้นั้น เป็นคนที่ "สูงแล้ว" เป็นผู้ที่มีศีลมีธรรมตามแบบชาวพุทธแล้ว ชาวบ้านยังคิดว่าบุคคลเหล่านี้ เป็นคนที่มีความสามารถ มีความเก่ง เป็นพิเศษที่มีความมานะ บากบั่นจนจบชั้นมัธยมศึกษา มัธยมศึกษาโท และมัธยมศึกษาเอกซึ่งก็เหนือกว่าชาวบ้านทั่วไป และในข้อเท็จ-

จริงแล้วคนเหล่านี้ก็สามารถแสดงความเหนือกว่าให้ชาวบ้านทั่วไปรับรู้ได้ เห็นอยู่เสมอโดยการกล่าวพูด พูดได้อธิบายได้ กล่าวติดต่อกับเจ้าหน้าที่ราชการและคนอื่น ๆ เป็นต้น สำหรับคนที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้โดยการอบรมนั้นก็เช่นเดียวกันคือ ชาวบ้านจะรู้สึกว่าคุณพวกนี้มีความสามารถบางสิ่งบางอย่างเหนือกว่าตน กล่าวคือ ชาวบ้านทั่วไปจะ "กลัวการอบรม" เพราะคิดคล้ายๆ กับการไปเรียนหนังสือ กลัวจะตอบคำถามไม่ได้ กลัวจะมีการสอบ เพราะฉะนั้นในชนบทจะมีบุคคลบางคนเท่านั้นที่ได้ถูกผลักดันให้เข้ารับการอบรมจากทางราชการในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชนนั้น ซึ่งหลายครั้งที่พวกเขาไม่ค่อยจะเต็มใจนัก เพราะทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพ โดยไม่ได้ค่าตอบแทนใดๆ หรือได้บ้างแต่ก็น้อยมากไม่คุ้มค่า และหลังจากการอบรมแล้วก็ยังถูกทางราชการและประชาชนทั่วไป "เรียกใช้" อยู่เสมอ แต่โดยทั่วไปแล้วคนที่ถูกเลือกให้เข้ารับการอบรมจะถูกมองจากทางราชการและประชาชนทั่วไปว่า "มีแวว" หรือมีลักษณะที่ดีกว่าคนอื่นอย่างน้อยที่สุดก็คือ "ความไม่กลัว" ในขณะที่คนอื่น "กลัว" อีกประการหนึ่งคนที่เคยรับการอบรมมาแล้วก็มักจะถูกผลักดันให้เข้ารับการอบรมในเรื่องต่างๆ อยู่เสมอ เพราะชาวบ้านทั่วไปจะพูดว่า "เจ้าคนเคยมาแล้ว เจ้ามีความรู้ เจ้าเก่ง ให้เจ้าไปอบรมอีกหน่อย (ผม) มันบ่เก่งบ่มีความรู้ ย่าน(กลัว) เจ้านายจะว่าเอา แล้วข้อยจะมาตามกับเจ้าทีหลังเด้อ" ประกอบกับคนที่เคยอบรมมาแล้วก็จะรู้สึกคุ้นเคยกับการอบรมและเจ้าหน้าที่ของทางราชการพร้อมๆ กับการได้รับความรู้ด้วย ซึ่งต่างจากประชาชนทั่วไปที่มักจะคิดไปโน้มน้าวกันว่า "กลัวการอบรม" มากกว่าที่จะคิดว่าตนเองจะเป็นผู้ได้รับความรู้ และในที่สุดแล้วชาวบ้านทั่วไปก็จะคิดว่าผู้ที่ผ่านการอบรมหลายๆ ครั้งแล้วเป็นผู้ที่มีความรู้ดีกว่าตน เมื่อมีปัญหาสิ่งใดเกิดขึ้นก็มักจะมาขอคำปรึกษาแนะนำจากคนกลุ่มนี้ก่อนเสมอ เพราะมีความสนิทสนม คุ้นเคยและเป็นกันเองแบบชาวชนบทมากกว่ากลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่จบการศึกษาสูงๆ และมีหน้าที่ทางราชการ ซึ่งก็มีผลในการทำให้คนที่มีความรู้กลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีอำนาจ โดยอาศัยความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาเป็นฐานแห่งอำนาจ (รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะได้กล่าวถึงในบทต่อไป)

3. ความชำนาญ

ความชำนาญ ได้แก่ การที่บุคคลมีความสามารถพิเศษในด้านต่างๆ เช่น

การรักษาโรค ช่างไม้-ช่างปูน งานประเพณี การพูด การปศุสัตว์ ช่างซ่อม เครื่องไฟฟ้า ช่างซ่อมจักรยาน ช่างยนต์ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างตัดผม ฯลฯ

ผู้นำชุมชนชนบทหลายคนมีความชำนาญในหลายด้านและได้ใช้ความชำนาญเหล่านั้นสร้างอำนาจให้แก่ตน ผู้นำชุมชนชนบทที่ได้ใช้ปัจจัยความชำนาญ เป็นฐานทำให้เกิดอำนาจแก่ตนมีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 58.14 ของผู้นำทั้งหมดซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การรักษาโรค ผู้นำที่มีความชำนาญในการรักษาโรคด้วยวิธีการต่างๆ มีดังนี้

หมอแผนปัจจุบัน*	มีจำนวน	6 คน
หมอยาสมุนไพร	"	4 คน
หมอผี (ไสยศาสตร์)	"	4 คน
หมอค้าแย	"	3 คน
หมอรักษาไข้มาลาเรีย	"	1 คน

ในจำนวนนี้มีหมอบางคนที่มีความสามารถในการรักษาโรคด้วยวิธีการต่างๆ ได้มากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น หมอยาสมุนไพรบางคนสามารถรักษาด้วยวิธีการของหมอผีได้ด้วย

3.2 ช่างไม้-ช่างปูน ผู้นำที่ได้ใช้ความชำนาญทางด้านนี้ เป็นฐานทำให้เกิดอำนาจแก่ตนมีจำนวน 15 คน

* หมอแผนปัจจุบัน ในการวิจัยนี้หมายถึงเจ้าหน้าที่อนามัยตำบลหรือบุคคลบางคน (เช่น อสม., ผสส.) ที่ได้รับการอบรมจากกระทรวงสาธารณสุขจนมีความสามารถทำหน้าที่แทนเจ้าหน้าที่อนามัยตำบลหรือโรงพยาบาลได้ในการรักษาโรคบางอย่าง ทั้งนี้เนื่องจากว่าเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขได้มอบยาและ เครื่องมือบางอย่างให้ทำหน้าที่นี้แทนเพื่อเป็นการผ่อนคลายไม่ให้มีผู้ป่วยมาที่สถานีอนามัย และโรงพยาบาลมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาเร่งด่วน

3.3 งานประเพณี ผู้นำที่ใช้ความชำนาญทางด้านนี้ เป็นฐานทำให้เกิด
อำนาจแก่ตนสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

พิธีกรรมทางศาสนาและงานบุญ จำนวน 12 คน

พิธีบายศรีสู่ขวัญ (พราหมณ์) " 4 คน

ในจำนวนนี้มีผู้นำบางคนที่มีความสามารถและความชำนาญทั้งสองอย่างคือมี
ความชำนาญในพิธีกรรมทางศาสนาและงานบุญ ในขณะที่เดียวกันก็มีความชำนาญในพิธีบายศรี
สู่ขวัญด้วยในฐานะที่เป็นผู้นำทางพิธีกรรมที่เรียกกันว่า "พราหมณ์"

3.4 การพูด ผู้นำที่มีและใช้ความชำนาญทางการพูดในงานสาธารณะ
ต่างๆ เพื่อ เป็นฐานทำให้เกิดอำนาจแก่ตน มีจำนวน 9 คน

3.5 การปล้ำสัตว์ ผู้นำที่มีและใช้ความชำนาญในด้านการดูแลรักษาโรค
ของสัตว์เลี้ยง เป็นฐานทำให้เกิดอำนาจแก่ตนเอง มีจำนวน 3 คน

3.6 ช่างอื่นๆ เช่น ช่างซ่อมเครื่องไฟฟ้า ช่างซ่อมจักรยาน ช่างยนต์
ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างตัดผม ฯลฯ ผู้นำที่ใช้ความชำนาญทางด้านนี้มีจำนวน 3 คน

ตารางที่ 5.4 ความชำนาญของผู้นำชุมชนชนบท

ประเภทของความชำนาญ	จำนวนผู้นำที่ใช้ปัจจัย	ร้อยละของผู้นำที่ใช้ความชำนาญ
การรักษาโรค	14	28.00
- หมอแผนปัจจุบัน	6	
- หมอยาสุมุนไพร	4	
- หมอผี (ไสยศาสตร์)	4	
- หมอตำแย	3	
- หมอรักษาไข้มาลาเรีย	1	

ช่างไม้-ช่างปูน	15	30.00
งานประเพณี	14	28.00
- พิธีกรรมทางศาสนาและงานบุญ	12	
- พิธีบายศรีสู่ขวัญ (พราหมณ์)	4	
การพูด	9	18.00
การปลุกเสก	3	6.00
ช่างอื่นๆ	3	6.00

หมายเหตุ ผู้นำบางคนมีและใช้ความชำนาญหลายอย่างในขณะเดียวกัน

เหตุผลที่ความชำนาญเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจนั้น นอกจากจะทำได้ทำการทดสอบมาแล้วโดยวิธีการทางสถิติ ยังมีเหตุผลสำคัญที่ควรระมัดระวังกล่าวถึงคือ ความชำนาญเป็นเรื่องของความสามารถเฉพาะของบุคคลบางคนเท่านั้นที่มี ซึ่งทำให้บุคคลผู้นั้นมีอำนาจในฐานะผู้เชี่ยวชาญ (expert power) ฉะนั้นคนที่ไม่มีความชำนาญอย่างเช่นชาวบ้านทั่วไป จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยและขอความช่วยเหลือจากบุคคลผู้มีความชำนาญนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีเร่งด่วนหรือมีการเจ็บไข้ได้ป่วย ผู้มีความชำนาญก็จะเป็นผู้ที่มีอำนาจมากขึ้น นอกจากนั้นแล้วความชำนาญบางอย่างของผู้นำ บางคนเป็นความชำนาญที่มีอำนาจอ้างอิง (referent power) มาจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อทางประเพณี ผีสงฆ์เทวดาและพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งมีผลในการทำให้ความชำนาญอันนั้นเพิ่มพูนความสำคัญมากยิ่งขึ้นเป็นพิเศษ ทำให้บุคคลผู้นั้นเป็นผู้ที่มีอำนาจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประชาชนที่ยังมีความเชื่อถือในเรื่อง เช่นนี้ ซึ่งชาวชนบทไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็เป็นกลุ่มประชาชนกลุ่มหนึ่งที่ยังยึดถือในเรื่องนี้ และมีอยู่เป็นจำนวนมาก (รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะได้กล่าวถึงในบทต่อไป)

4. อายุ

ผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีอายุในชุมชน ได้แก่ ผู้ที่ประชาชนทั่วไป เรียกว่า "พ่อคู่หรือตา" "แม่คู่หรือยาย" ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป และผู้ที่บวชชานตั้งแต่ 20 พรรษาขึ้นไป ผู้นำชุมชนชนบทที่ได้ใช้ปัจจัยนี้เป็นฐานในการทำให้เกิดอำนาจแก่ตนมีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของผู้นำทั้งหมดซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 พ่อคู่-แม่คู่ ผู้นำที่มีความอาวุโสจนเป็นที่เคารพ เชื่อฟังแก่ ประชาชนในชุมชนมีลักษณะเป็นผู้ใหญ่ บุคลิกภาพน่านับถือจนประชาชนทั่วไป เรียกว่า "พ่อคู่หรือตา" สำหรับบุคคลที่เป็นเพศชาย และเรียกว่า "แม่คู่หรือยาย" สำหรับบุคคลที่เป็น เพศหญิงผู้นำที่มีและใช้ปัจจัยประเภทนี้มีจำนวน 23 คน

4.2 อายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป ผู้นำที่มีอายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไปในทัศนะของประชาชนทั่วไปแล้วถือว่าเป็นผู้ใหญ่ มีลักษณะความแก่ความอาวุโสปรากฏให้เห็นบนใบหน้า ทั้งนี้ เนื่องจากการประกอบอาชีพของชาวชนบททำให้สังขารและลักษณะร่างกายที่ปรากฏ ออกมาภายนอกซึ่งชี้ชัดได้ว่าเป็นผู้ที่ "อายุมากแล้ว" หรือ "แก่แล้ว" ผู้นำที่มีและใช้ปัจจัยประเภทนี้มี 32 คน

4.3 บวชตั้งแต่ 20 พรรษาขึ้นไป ผู้นำที่มีการบวชชานๆ ประชาชนทั่วไปจะให้การยอมรับนับถือ ถือว่าเป็นผู้ที่มีอาวุโสที่ควรให้การเคารพ เชื่อฟังและปฏิบัติตาม ผู้นำที่มีและใช้ปัจจัยประเภทนี้มีจำนวน 3 คน

ในความเป็นจริงแล้วมีผู้นำหลายคนที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีอายุ โดยมีประเภทของอายุ 2 อย่างผสมผสานกัน คือ

พ่อคู่ - แม่คู่และอายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป มีจำนวน 14 คน

อายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไปและบวชตั้งแต่ 20 พรรษาขึ้นไป มีจำนวน 2 คน

ตารางที่ 5.5 อายุของผู้นำชุมชนชนบท

ประเภทของอายุ	จำนวนผู้นำที่มีและใช้ปัจจัย	ร้อยละของผู้นำที่ใช้อายุ
พ่อคู่-แม่คู่	23	53.48
อายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป	32	74.41
บวชตั้งแต่ 20 พรรษาขึ้นไป	3	6.97

หมายเหตุ ผู้นำบางคนมีและใช้ประเภทของอายุหลายอย่างในขณะเดียวกัน

อายุ หรือบางที่เรียกว่า "อาวุโส" โดยทั่วไปหมายถึง ผู้ที่มีอายุมากที่ควรแก่การเคารพ เชื่อฟัง สำหรับเหตุผลที่อายุเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจนอกจากที่ได้ทำการทดสอบแล้วโดยวิธีการทางสถิติ ยังมีเหตุผลสำคัญคือในสังคมไทยหรือชุมชนชนบทไทย ชาวชนบทจะมีค่านิยมนิยมนับถือผู้ใหญ่ เชื่อฟังผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีอายุมากกว่า ตัวอย่างเช่นในกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งถ้าหากว่ามีความสามารถและคุณสมบัติอย่างอื่นเท่าเทียมกัน คนที่ได้รับมอบหมายให้ เป็นหัวหน้าก็มักจะ เป็นคนที่มีอายุมากที่สุดหรือมีอาวุโสสูงสุด นั้นแสดงให้เห็นว่าอายุเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีอำนาจได้รับการยอมรับให้ เป็นผู้นำที่คนในกลุ่มควรจะให้การยอมรับ เชื่อฟังและปฏิบัติตาม ในการวิจัยนี้ก็เช่นเดียวกัน ผู้ที่มีอายุที่มีความกระตือรือร้น ขยันขันแข็งและมีคุณสมบัติอย่างอื่นประกอบจะได้รับการยอมรับให้ เป็นผู้นำ ซึ่งในการวิจัยนี้ได้พิจารณาความเป็นผู้มีอายุของชาวชนบทจากคำเรียกขานหน้าชื่อ เช่น คำว่า พ่อคู่ แม่คู่ ตา ยาย พ่อใหญ่ แม่ใหญ่ พ่อ แม่ คำเหล่านี้เป็นคำที่ชาวบ้านทั่วไปเรียกกัน แม้ว่าบางคนอาจจะอายุไม่มากนักแต่ เนื่องจากการประกอบอาชีพของคนในชนบทซึ่งมักจะเป็น เกษตรกรรมทำให้รูปร่างหน้าตาและบุคลิกภาพต่างๆ ดูแล้วรู้สึกว่าเป็นคนมีอายุมาก ผ่านชีวิตการต่อสู้มามาก จึงควรแก่การเคารพเชื่อฟัง อีกอย่างหนึ่งคนที่มีอายุ 56 ปีขึ้นไปนับได้ว่าเป็นผู้ที่มีอายุแล้ว เพราะคำเรียกขานหน้าชื่อที่ว่า พ่อ แม่จะ เริ่มปรากฏตั้งแต่อายุประมาณ 50 ปีขึ้นไปสำหรับบางคนทีหน้าตาแก่มากก็อาจจะถูก เรียกว่าพ่อคู่-แม่คู่ ก็มีและการสุดท้ายพระสงฆ์ที่บวชตั้งแต่ 20 พรรษาขึ้นไปก็นับได้ว่าเป็นผู้ที่มีอายุขัยผู้หนึ่ง เพราะการบวชนานแสดงให้เห็นถึงผู้ที่ผ่านชีวิตทางธรรมมามาก ซึ่งโดยปกติแล้วชาวชนบท-

ไทยจะ เชื่อถือพระสงฆ์ และยิ่งพระสงฆ์ที่บวชนานๆ ถึง 20 พรรษา ประชาชนก็จะยิ่งมีความ เชื่อถือมากขึ้น ซึ่งในการวิจัยนี้ถือว่าเป็นผู้มีอายุอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามในข้อเท็จจริงแล้วผู้ที่มีอายุส่วนใหญ่จะถูกเรียกว่า พ่อตุ้-แม่ตุ้ พ่อ แม่ ฯลฯ ขณะเดียวกันก็มักจะมีอายุเกิน 56 ปี ส่วนคนที่ เป็นพระสงฆ์บวช 20 พรรษาขึ้นไปก็มักจะเป็นผู้ที่มีอายุเกิน 56 ปี เช่นเดียวกัน ผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีอายุโดยการมีองค์ประกอบอย่างหนึ่งอย่าง เดียวมีอยู่น้อย และจากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีอายุมากจริงๆ มักจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับวัด ศาสนา งานบุญประเพณี ฯลฯ ทำให้มีบทบาทและอำนาจในด้านนี้มากและจะไม่ขอรับตำแหน่ง ใดๆ ของชุมชน แต่ประชาชนทั่วๆ ก็ยังเคารพ เชื่อฟังและปฏิบัติตามอยู่ในบาง เรื่องบางกรณี ดังจะได้ยินคนกล่าวที่ว่า "ให้เอาเฒ่า เอาแก่มาพูดกัน" ในกรณีพิพาท การหย่าร้าง เรื่องคู่ สว ความขัดแย้งในทางส่วนตัว ฯลฯ (รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะได้กล่าวถึงในบทต่อไป)

ลักษณะการใช้ปัจจัย เพื่อทำให้เกิดอำนาจ

ในการตอบปัญหาการวิจัยข้อที่ 1 ที่ว่า "มีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นตัวทำให้เกิด อำนาจของผู้นำและผู้นำได้ใช้ปัจจัย เหล่านั้นอย่างไรในการสร้างอำนาจให้กับตน" ซึ่งก็ได้ ทราบแล้วว่า มีปัจจัย 4 อย่างที่มีผลต่อการทำให้เกิดอำนาจแก่ผู้นำ ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึง ลักษณะการใช้ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจแก่ผู้นำว่าใช้ปัจจัยอย่างไร ใช้ปัจจัยก็อย่าง เป็นปัจจัย ใดบ้าง มีผู้นำที่ใช้ปัจจัยในลักษณะนั้นมาน้อยเพียงใดและเป็นใครบ้าง ส่วนวิธีการใช้ปัจจัย ต่างๆ เพื่อทำให้เกิดอำนาจนั้นจะได้กล่าวถึงโดยละเอียดในบทที่ 6, 7 และ 8 ตามลำดับ

จากการศึกษาพบว่า ผู้นำมีการใช้ปัจจัย เพื่อทำให้เกิดอำนาจแก่ตนในลักษณะ ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ใช้ปัจจัย 4 อย่าง

1.1 ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญและอายุ ผู้นำ ที่ได้ใช้ปัจจัยทั้ง 4 อย่างเพื่อเป็นฐานในการสนับสนุนให้เกิดอำนาจแก่ตน มีอำนาจ 10 คน คือ นาย ฉวี ศัชรินทร์ นายชู บุตรเจริญ นายบุญเลี้ยง บุตรดา นายนิกรม์ บัวคำ

หลวงพ่อดุสิต นวกิจ หลวงโสภาธรรมรส นายจันทร์ หัตถาคล นายเม็ง พันธุ์คุ้มเก่า
นายวีระชัย ชาติเจริญ และ นายดำรงค์ หวังหมุกกลาง

2. ใช้ปัจจัย 3 อย่าง

2.1 ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้และความชำนาญ ผู้นำที่ได้ใช้ปัจจัยในลักษณะนี้ เพื่อเป็นฐานในการสนับสนุนให้เกิดอำนาจแก่ตน มีจำนวน 13 คน คือ นาย ประหยัด โป้เปิด นายคำแดง สายแก้ว นายสมเกียรติ พระนคร นายจรัส จารุจิตร นายบุญถึง บุตรโคตร นายสงวน คุณมี เจ้าอธิการทองพูน สุภัทโร นายหอม จิตสันเทีะ นายศีลธรรม คำอาจ นายสุตใจ บุญไชโย นายสถาพร พระนคร นายทองยศ นนทะภา และนายเพียร คงอุ้น

2.2 ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้และอายุ ผู้นำที่ได้ใช้ปัจจัยในลักษณะนี้ เพื่อเป็นฐานในการสร้างอำนาจให้แก่ตน มีจำนวน 7 คน คือ หลวงปู่พัน ธิมมวโร นายหนูน ถาวาปี นายอำคา ดาจง นายบุญหนา วิเศษศิลป์ นายสุทัศน์ เหล่ายงขาม นายพันธ์ คงอุ้น และ นายสุญ สุภามูล

2.3 ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความชำนาญ และอายุ ผู้นำที่ได้ใช้ปัจจัยในลักษณะนี้ เพื่อเป็นฐานในการสร้างอำนาจให้แก่ตน มีจำนวน 5 คน คือ นายทองมา เชื้อกลาง นายจันทวง คำมูล นายบุ่น เชื้อกลาง นายผง โพธิ์คำ และ นายบุญทัน ฤทธิ์สื่อไกร

3. ใช้ปัจจัย 2 อย่าง

3.1 ตำแหน่งในทางสาธารณะและความรู้ ผู้นำที่ได้ใช้ปัจจัยในลักษณะนี้ เพื่อเป็นฐานในการสร้างอำนาจให้แก่ตน มีจำนวน 14 คน คือ นายสงวน อินทรพาณิชย์ นายมนัส ทิหอคำ นายวิเชียร พันธุ์มัย ค.ค.ยุทธศาสตร์ วงศ์สละ นายบุญ แต้รัช

ค.ศ.มัน บุตรโคตร นายจันทา ศรีวันคำ นายคำดี ธรรมสุนา นายบุญรวม อัจโยธา นายประยูร ไกรรัตน์ นายอุทัย เจริญศรี นายวุฒิสาร พุทธวงศ์ พ.ศ.ศ.ไพรัช จันทลีลา และ นายสุทธิศล นาซิด

3.2 ความชำนาญและอายุ ผู้นำที่ได้ใช้ปัจจัยในลักษณะนี้เพื่อเป็นฐานในการสร้างอำนาจให้แก่ตน มีจำนวน 12 คน คือ นางมิ่ง ดาจง นายกาล ธรรมเทศ นางชม จันทรสะอาด นางชาละวัน ดาจง นางกอง คำมา นางทองคำ พรหมทา นางยอน วังสะพันธ์ นายไสย เพ็งมี นายโส บุตรจันทร์ นายบุญ สารักษ์ นายจันทา ขอสุย และ นายโผน สมบัติ

3.3 ตำแหน่งในทางสาธารณะและอายุ ผู้นำที่ได้ใช้ปัจจัยในลักษณะนี้เพื่อเป็นฐานในการสร้างอำนาจให้แก่ตน มีจำนวน 4 คน คือ นายสุด กิตติกังวล นายเจริญ เห่งน้อย นายขุน พุฒบุญ และ นายเลียง เรืองชัย

3.4 ตำแหน่งในทางสาธารณะและความชำนาญ ผู้นำที่ได้ใช้ปัจจัยในลักษณะนี้เพื่อเป็นฐานในการสร้างอำนาจให้แก่ตน มีจำนวน 5 คน คือ นายจาร์ส บัวคำ นายสมัย คำรัตน์ นายสมร หดประกอบ นายเสถียร อัจโยธา และ นายไพโร ติตมา

3.5 ความรู้และอายุ ผู้นำที่ได้ใช้ปัจจัยในลักษณะนี้เพื่อเป็นฐานในการสร้างอำนาจให้แก่ตน มีจำนวน 1 คน คือ นายวีระ ดวงปัญญา

4. ใช้ปัจจัย 1 อย่าง

4.1 ความชำนาญ ผู้นำที่ได้ใช้ปัจจัยนี้เพื่อเป็นฐานในการสร้างอำนาจให้แก่ตนจำนวน 6 คน คือ นาย ถัน หาญคำหล้า นายบัวเรียน กรองกาญจน์ นายจรูญ บัวคำ นายสุทัศน์ จารุจิตร นายบุญมา ศรีวันคำ และนายรัตนชัย ภูคลองนาค

4.2 ตำแหน่งในทางสาธารณะ ผู้นำที่ได้ใช้ปัจจัยนี้เพื่อเป็นฐานในการ

สร้างอานาจให้แก่ตน มีจำนวน 5 คน คือ นายแสง เกาชาลี นายคำพัว สมบัติ นายบุญ-
เหลือ โพธิ์สว่าง นายสมัย เนืองลี และ นายสมศรี พานไสว

4.3 อายุ ผู้นำที่ได้ใช้ปัจจัยนี้เพื่อเป็นฐานในการสร้างอานาจให้แก่-
ตนมีจำนวน 3 คน คือ นายเคน พานเหนือ นายจันทร์ ธรรมเจริญ และ นายเหลา
ผคาเวช

4.4 ความรู้ ผู้นำที่ได้ใช้ปัจจัยนี้เพื่อเป็นฐานในการสร้างอานาจให้แก่
ตนมีจำนวน 1 คน คือ นางสมหวัง แถวมอ

ตารางที่ 5.6 ลักษณะการใช้ปัจจัยที่ทำให้เกิดอานาจ

ลักษณะการใช้ปัจจัย	จำนวนผู้นำที่ใช้ปัจจัย	ร้อยละของผู้นำทั้งหมด
ใช้ปัจจัย 4 อย่าง	10	11.63
ใช้ปัจจัย 3 อย่าง	25	29.07
ใช้ปัจจัย 2 อย่าง	36	41.86
ใช้ปัจจัย 1 อย่าง	15	17.44

สรุป

ในบทนี้ เป็นการตอบปัญหาการวิจัยข้อที่ 1 พร้อมทั้งทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ด้วยซึ่งผลการศึกษาปรากฏว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดอานาจแก่ผู้นำคือตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญและอายุ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนความมั่งคั่งและการมีข่าว-
สารข้อมูลนั้นไม่ เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยว-
กับการใช้ปัจจัยของผู้นำและลักษณะการใช้ปัจจัยทั้ง 4 อย่างนั้นด้วยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการ
ตอบปัญหาการวิจัยข้อที่ 1 แต่ไม่เพียงพอ การตอบปัญหาการวิจัยข้อที่ 1 จะกระทำต่อไปใน
บทที่ 6, 7 และ 8 ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการใช้ปัจจัยเหล่านั้นให้ เป็นประโยชน์เพื่อสร้าง
อานาจให้แก่ตน ซึ่งจะเป็นการพรรณนาวิเคราะห์โดยละเอียดเกี่ยวกับวิธีการใช้ปัจจัยเหล่า-
นั้น เป็นรายบุคคลตามความเหมาะสม